

ZENTA

Magyarok száma: 18441 fő (2011)

Területe 37.311 hektár; népessége 29.666 lélek.

1. Földrajzi fekvése. A Duna keleti irányváltozása által képzett könyöke és a Tisza legalsó folyása közé ékelt Bács-Bodrog vármegye keleti részében fekszik, közvetlenül a Tisza jobbpartján; maga a város északon ármentesített rét, délen ártér közé szorult, a Tiszának kiszögellő fensíkszerű emelkedésén épült. Tengerfölötti magassága 83 m.

2. Története. A Tiszának nekiszögellő magas part ősidőktől fogva emberi lakások helyéül szolgál. Zenta II. Endre idejében 1216-ban már virágzó helység volt, klostrommal is bírt. 1246-ban Szintarév néven Csanád nemzetség birtoka volt és Csanád megyéhez tartozott, Nagy Lajos alatt 1367. évben a budai káptalan birtoka, melynek kapzsisága, jogtalan vámszedése miatt Mátyás király 1470. körül Szeged várost felhatalmazta, hogy Zentát foglalja el, amit meg is tett. Később ismét a budai káptalan kaparította meg, miközben a káptalan és Szeged népe között háborúskodás folyt. Ennek II. Ulászló király vetett véget, aki 1506-ban kiadott szabadalomlevelével Zentát szabad királyi várossá emelte.

Zentát 1526. évben a mohácsi vész után a török fölégette és kirabolta. Hasonló sorsra jutott a város jelenlegi határában volt 9 község, mely többé fel sem épült. 1769-ben tűzvész pusztította el várost. 1849 február 2-án pedig az osztrákok szerb szövetségesei égették, dúlták fel és rabolták ki, égbekiáltó tömeges gyilkolást rendezve.

Zenta színhelye volt a császári hadsereg két fényes hadi tényének. A zentai oromparton 1686. október 15-én Barkóczy Ferenc és Veterani tábornokok megverték Szulejman nagyvezér seregét. 1697. szeptember 11-én pedig Jenő, Savoya hercege tette tönkre a város déli részénél fekvő „Porond”-on, a Törökszigeten a török sereget.

A török hódoltság idején Z. a szegedi szandzsákhöz tartozott. Ezután 1686 körül a határörvidékhez csatoltatott. Mária Terézia alatt 1741. évben a vármegyébe kebelezték, majd az emiatt elégtelenkedő granicsárok megbékéltetése végett Mária Terézia más kilenc községgel együtt 1751-ben szabadalmazott tiszai kamarakerületté teszi. Ezt az 1790. évi VII.t.-c. koronakerületté változtatta, amely 1848-ban megszűnt.

Mária Terézia 1751. évben kelt szabadalomlevele adta meg augusztusi és novemberi országos vásárját, továbbá hétfői hetipiacát. Az 1871. évben pedig a földművelés-,ipar-és kereskedelemügyi miniszter megadta az engedélyt a márciusi és júniusi országos vásár tartására. I. Ferenc József királynak 1900. év szeptember 24-én kelt, királyi függő pecséttel megerősített címeres kiváltságlevele megújította a II. Ulászló által 1506. évben adományozott címeres pecsét használati jogát.

3. Hatóságok és hivatalok. Zenta székhelye a kir. járásbíróságnak és járási szolgabíróságnak, van m. kir adóhivatal, kir. posta-, távíró-és távbeszélő hivatal, pénzügyőri biztosság, csendőri szárnyparancsnokság, a Bácsi-Tiszai Ármentesítő Társulat, mezőgazdasági munkás-és cselédsegélyező pénztár helyi fiókja, kerületi munkásbiztosító pénztár, magyarországi munkások rokkant-és nyugdíjegylete, két kir. közjegyző, Dunagőzhajózási Társaság főügynöksége stb. Katonai ügyekben a szabadkai 86. hadkiegészítő, a szegedi 5. honvédkiegészítő parancsnokságához és szegedi 94. népfelkelési járáshoz tartozik.

4. A lakosság foglalkozása. A lakosság túlnyomó része földműveléssel és állattenyésztéssel foglalkozik. A fő művelési ágat képező gabonatermelés mellett a kerti vetemények termelése s főkép a dinnyetermelés nagy lendületet vett. Szétszórt tanyai rendszerű gazdálkodás mellett a szarvasmarha és sertésenyésztésen kívül főként a lótenyésztés terén mutat föl sikert. Az egykori elterjedt juhászat a közlegelő felosztása miatt kiveszőben van s a hajdani országhírű halászatnak emlékeit a Tisza szabályozása következtében néhány napszamos sorban élő kishalász őrzi.

Zentán a géperőt is felhasználó kisipar mellett a gyáripárt egy nagy gőzfűrészelő telep, 3 nagy 2 kis gőzmalom, 3 téglagyár és a várost villamos világitással ellátó villamos-telep képviseli. A kereskedelmét a 3 évvel ezelőtt felépült, vasúti közlekedésre is alkalmas tiszai Kossuth-híd, maga a Tisza hajózása és a vármegyei helyi érdekű vasút segíti elő.

5. A város határa. A 4004 katasztrális holdat kitevő ármentesített réti föld termékeny iszapos, kevésbé agyagos területe, továbbá a mintegy 1350 holdat kitevő termékeny, iszapos, homokos magas fekvésű ártéri terület a város, mint jogi személy tulajdonát képezi, mely fél-és egyholdas parcellákban haszonbérbe adva a gabona , takarmány, konyhakertészeti növények és szőlőtermelés által a mezőgazdasági szociális érdekeket szolgálja.

A várostól délre fekvő, közvetlen a város alatti Töröksziget Erzsébet-ligetje, utána a Mákós ártéren létesített tölgyes és kőrisfaerdő, a tiszamenti hullámterek füzesei, az ármentesített nagyréti területen, a város közvetlen közelében lévő jól gondozott Népkert és a várostól négy kilométernyire fekvő Keresztes-liget és fakertészeti,-melyek mind a város, mint jogi személy tulajdonát képezik,- továbbá a város fásított utcái, a fasorral szegélyezett, vasvázis betonnal burkolt támaszfalás Tiszapárt, a Rákóczi-rakpart Zenta város ékességeül és a közönség üdülésére szolgálnak. Az Orom-part alatti Kerekszék-sziksósdús, tiszta csapadékvize csúszós bántalmak gyógyítója A Tiszától, annak mentén, mintegy 4-6 kilométer középtávolságban, majdnem párhuzamosan húzódó 10-15 méter magasságú domblánc az egész határ szélességében végigvonul és Paphalom, Felsőhegy, Orompart nevek alatt, fásított, a domszegély szélére kiülő tanyacsoportjaival, helyel-közzel kimagasló, egykor a rómaiak

idejében hadászati célokat is szolgáló dombtetőivel, a szőke Tisza völgyének kedves keretét képezi.

6. Tervek a jövőre. A 443 lakból álló mezőgazdasági munkástelep, a vasból épült tiszai Kossuth-híd, a főgimnázium nagyszabású épülete, a közelmúltban és a jéggyárral egybekapcsolt modern közvágóhíd csak most készülvén el, a város nagyobb méretű közkórház és kaszárnya építésébe fog, továbbá tervezi a város utcáinak kikövezésével a rendszeres csatornázás kiépítését.